

PRIPOROČILO SVETA**z dne 8. julija 2014****v zvezi z nacionalnim programom reform Litve za leto 2014 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Litve za leto 2014**

(2014/C 247/13)

SVET EVROPSKE UNIJE JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik⁽¹⁾ in zlasti člena 9(2) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Evropski svet je 26. marca 2010 potrdil predlog Komisije, da začne izvajati novo strategijo za delovna mesta in rast Evropa 2020, ki temelji na okrepljenem usklajevanju ekonomskih politik ter se osredotoča na ključna področja, na katerih je potrebno ukrepanje za povečanje potenciala Evrope za trajnostno rast in konkurenčnost.
- (2) Svet je na predlog Komisije 13. julija 2010 sprejel Priporočilo o širših smernicah za ekonomske politike držav članic in Unije (2010–2014) ter 21. oktobra 2010 sklep o smernicah za politike zaposlovanja držav članic⁽²⁾, ki skupaj tvorita integrirane smernice. Države članice so bile pozvane, naj integrirane smernice upoštevajo v nacionalnih ekonomskih politikah in politikah zaposlovanja.
- (3) Voditelji držav članic oziroma vlad so 29. junija 2012 sprejeli Pakt za rast in delovna mesta, ki z uporabo vseh razpoložljivih vzvodov, instrumentov in politik zagotavlja skladen okvir za ukrepanje na nacionalni ravni, ravni EU in ravni euroobmočja. Odločili so se, da morajo biti ukrepi sprejeti na ravni držav članic, in zlasti izrazili polno zavezanost k doseganju ciljev strategije Evropa 2020 ter izvajanju priporočil za posamezne države.
- (4) Svet je 9. julija 2013 sprejel Priporočilo⁽³⁾ v zvezi z nacionalnim programom reform Litve za leto 2013 in dal mnenje o dopolnjenem konvergenčnem programu Litve za obdobje 2012–2016.

⁽¹⁾ UL L 209, 2.8.1997, str. 1.

⁽²⁾ Za leto 2014 ostajajo nespremenjene v skladu s Sklepom Sveta 2014/322/EU z dne 6. maja 2014 o smernicah za politike zaposlovanja držav članic za 2014 (UL L 165, 4.6.2014, str. 49).

⁽³⁾ UL C 217, 30.7.2013, str. 51.

- (5) Komisija je 13. novembra 2013 sprejela letni pregled rasti, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2014. Komisija je 13. novembra 2013 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta⁽¹⁾ sprejela tudi poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem Litva ni bila opredeljena kot ena od držav članic, za katere je treba opraviti poglobljen pregled.
- (6) Evropski svet je 20. decembra 2013 potrdil prednostne naloge za zagotavljanje finančne stabilnosti, konsolidacije javnih financ in ukrepanja za spodbujanje rasti. Poudaril je potrebo po doseganju diferencirane, rasti prijazne konsolidacije javnih financ, ponovni vzpostavitvi normalnih pogojev kreditiranja gospodarstva, spodbujanju rasti in konkurenčnosti, odpravljanju brezposelnosti in socialnih posledic krize ter modernizaciji javne uprave.
- (7) Litva je 1. aprila 2014 predložila nacionalni program reform za leto 2014, 22. aprila 2014 pa še svoj konvergenčni program za leto 2014. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.
- (8) Cilj proračunske strategije iz konvergenčnega programa za leto 2014 je doseči srednjeročni cilj do leta 2015 in strukturni presežek v višini 0,9 % BDP ob koncu konvergenčnega programa leta 2017. Konvergenčni program potrjuje prejšnji srednjeročni cilj v višini 1 % BDP, kar odraža zahteve Pakta za stabilnost in rast. Na podlagi (preračunanega) strukturnega proračunskega salda znaša letni napredek pri doseganju srednjeročnega cilja v letih 2014 in 2015 vsaj 0,5 % BDP. Hkrati leta 2015 obstaja tveganje odstopanja od referenčne vrednosti za odhodke. Na splošno je potek prilagoditve za doseganje srednjeročnega cilja v veliki meri v skladu z zahtevami Pakta za stabilnost in rast. Konvergenčni program kaže znatno zmanjševanje dolga v programskem obdobju, in sicer na približno 35 % do leta 2017. Makroekonomski scenarij, na katerem temeljijo proračunske napovedi v konvergenčnem programu, je na splošno verjeten. Hkrati je treba za obdobje 2015–2017 konsolidacijske ukrepe še določiti. Glede na pomladansko napoved služb Komisije iz leta 2014 naj bi strukturna prilagoditev v letih 2014 in 2015 po pričakovanjih znašala 0,2 % oziroma 0,6 % BDP, kar pomeni, da bi bila leta 2014 za 0,3 % BDP pod zahtevano zaostritvijo v višini 0,5 % BDP. Poleg tega obstaja glede referenčne vrednosti za odhodke tveganje znatnega odstopanja v letu 2014 z dodatnim, čeprav manjšim odstopanjem v letu 2015. Na podlagi ocene konvergenčnega programa in napovedi Komisije v skladu z Uredbo (ES) št. 1466/97 Svet meni, da od leta 2014 naprej obstaja tveganje znatnega odstopanja od poteka prilagoditve za dosego srednjeročnega cilja.
- (9) Relativni pomen davkov, za katere velja, da manj škodujejo rasti, kot so davki na premoženje in okoljski davki, ostaja nizek. Davčni prihodki v veliki meri temeljijo na posrednih davkih in obdavčitvi dela, medtem ko delež, ki ga predstavljajo okoljski davki, ostaja nizek. Povečani prihodki od davkov, ki so ugodnejši za rast, bi se lahko uporabili za zmanjšanje davčnega bremena za zaposlene z nizkimi zaslužki, zlasti za nizkokvalificirane delavce. Delni pregled davčnega sistema je bil opravljen v začetku leta 2013 in vlada se je odločila, da bo prilagodila obdavčitev kapitala, dvignila prag za obdavčljivi dohodek, kar pomeni večjo progresivnost obdavčitve osebnih dohodkov v korist oseb z nizkimi dohodki, ter zvišala trošarine za tobak in alkohol. Na splošno pa bodo imeli ti ukrepi precej negativen vpliv na prihodke. Nadaljnji koraki za izboljšanje vzdržnosti javnih financ in okrepitev prihodkovne strani zato ostajajo ključnega pomena. Na podlagi priporočila za posamezne države za leto 2013 o okoljskih davkih niso bili sprejeti nobeni pomembni ukrepi. Pri krepitvi fiskalnega okvira je bil dosežen skromen napredek, saj zgornje meje za odhodke ostajajo premalo zavezujoče in zakonodajne spremembe še niso bile odobrene. Litva se še naprej spopada z izzivi glede izpolnjevanja davčnih obveznosti, zlasti pri boju proti goljufijam na področju DDV, med drugim s krepitvijo ukrepov za upravljanje tveganja. Izvaja se akcijski načrt za izpolnjevanje davčnih obveznosti za obdobje 2013–2014 in prve ocene kažejo nekaj pozitivnih učinkov. Leta 2013 je bil sprejet sveženj ukrepov za okrepitev izpolnjevanja davčnih obveznosti na področju DDV in trošarin. Za obdobje 2014–2015 se je začela izvajati nova ciljna strategija.

⁽¹⁾ Uredba (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij (UL L 306, 23.11.2011, str. 25).

- (10) Neugoden demografski razvoj vzbuja dvome glede dolgoročne fiskalne vzdržnosti Litve. Poraba za pokojnine naj bi se predvidoma znatno povečala in v petdesetih letih dosegla vrednost, ki znaša skoraj dvakratnik povprečja EU. Postopno zvišanje zakonsko določene upokojitvene starosti, ki se je začelo leta 2012, ni dovolj za nadomestitev krčenja delovne sile in za prilagoditev vse daljši pričakovani življenjski dobi. Poleg tega močan porast revščine in hudo materialno pomanjkanje med starejšimi kažeta na težave, povezane z ustreznostjo pokojnin. Litva je naredila pomembne, vendar izolirane korake v pravo smer, za izvedbo obsežne reforme pa so potrebne pomembnejše spremembe. Zaključila je reformo drugega pokojninskega stebra, vendar se na široko ne uporabljajo niti poklicne pokojninske sheme niti prostovoljno pokojninsko varčevanje. Poleg zvišanja zakonsko določene upokojitvene starosti so potrebni tudi ukrepi za zagotovitev zaposljivosti starejših delavcev in starejšim prijaznega delovnega okolja.
- (11) Skupna brezposelnost se je zmanjšala, vendar ostaja strukturna brezposelnost visoka, kar kaže na neskladnost med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih, še zlasti pri nizkokvalificirani delovni sili. Brezposelnost mladih in deleži mladih, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposablajo, se zmanjšujejo, vendar so še vedno visoki. Omejeno kritje aktivnih politik trga dela je še vedno izziv, njegovo učinkovitost in pravočasnost pa je treba izboljšati. Napoveduje se, da bo pomanjkanje kvalificirane delovne sile v prihodnosti postalo še izrazitejše. Za izboljšanje zaposljivosti mladih je pomembno izboljšati usklajenost med potrebami trga dela ter poklicnim in visokošolskim izobraževanjem ter v partnerstvu z zasebnim sektorjem, vključno z MSP, kakovost shem vaještva in učenja ob delu. Povečana udeležba v vseživljenjskem učenju ostaja nezadostna. Potreben je celovit pregled delovnega prava s sodelovanjem socialnih partnerjev, da bi se našli načini za zmanjšanje upravne obremenitve delodajalcev. Predvsem bi bilo treba prepoznati in odpraviti nepotrebne ovire, ki vplivajo na fleksibilne pogodbe, določbe glede odpuščanja in ureditve delovnega časa.
- (12) Kljub nedavnemu izboljšanju revščina med delovno sposobnim prebivalstvom ostaja nad povprečjem EU. Povečanje minimalne mesečne plače in praga za neobdavčitev je prispevalo k zmanjševanju revščine. Vendar sta revščina in hudo materialno pomanjkanje med starejšimi v zadnjih nekaj letih strmo narasla. V obdobju 2012–2013 je reformni pilotni program denarne socialne pomoči privedel do nižjega števila socialnih upravičencev in nižjih odhodkov za socialne prejemke v denarju. Leta 2014 se je pilotni program razširil na vse občine. Zagotoviti je treba spremljanje in ocenjevanje v zvezi z učinki reforme na najbolj ogrožene. Kritje ukrepov za aktiviranje dolgoročno brezposelnih prejemnikov socialne pomoči ne zadostuje. Poleg tega so ukrepi še vedno osredotočeni na sheme javnih del in tako zagotavljajo dohodkovno podporo, vendar ne prispevajo k izboljšanju zaposljivosti upravičencev. Treba je oceniti vpliv reforme na osebe z nizkimi dohodki. Litva je sprejela akcijski načrt za okrepitev socialne vključenosti za obdobje 2014–2020. Vendar je treba še opredeliti glavne ciljne skupine, proračun in konkretne ukrepe, ki določajo, kako bodo cilji doseženi ter kako bodo različna ministrstva, lokalne oblasti in akterji civilne družbe sodelovali pri izvajanju akcijskega načrta.
- (13) Vlada od leta 2010 naprej izvaja ambiciozno reformo državnih podjetij. Končni pravni akti so bili sprejeti decembra 2013 in so spremenili smernice o preglednosti, ki od vseh podjetij v državni lasti zahtevajo, da od leta 2014 naprej v svojih letnih poročilih zagotavljajo ločene podatke za komercialne in nekomercialne dejavnosti. Prvo poročilo s podrobnostmi o tej razdelitvi je predvideno za avgust 2014. Omogočilo naj bi natančnejšo oceno uspešnosti te spremembe. Vendar število neodvisnih članov odborov podjetij v državni lasti ostaja majhno, delno zaradi pravnih omejitev, ki se uporabljajo za državna in občinska podjetja. Predlagane so pravne spremembe, ki bi omogočile imenovanje neodvisnih članov v odbore vseh podjetij v državni lasti. Učinkovitost ločevanja komercialnih in nekomercialnih funkcij ter profesionalizacija odborov bosta morali biti ocenjeni, ko se bo to v celoti izvajalo.
- (14) Električne in plinske povezave s sosednjimi državami članicami so še vedno premalo razvite, posledica tega pa so omejena konkurenca in visoke cene. Konkurenca na domačih trgih je bila okrepljena z liberalizacijo trgov plina in elektrike, vendar do zdaj stranke niso uveljavljale svoje pravice do zamenjave dobaviteljev. Čeprav je vlada energetske povezave obravnavala prednostno, te še niso bile zaključene. Naročen je bil pomemben plinovod in terminal LNG v Klaipedi naj bi začel delovati do decembra 2014.

Dosežen je bil določen napredek v zvezi z medsebojnimi povezavami litovskega energetskega omrežja z energetskega trgom EU. Poleg tega je treba izboljšati energetske učinkovitosti. Litva je dosegla določen napredek na področju energetske učinkovitosti stavb, vključno glede naložb v okviru holdinškega sklada JESSICA. Leta 2013 so bili sprejeti zakonodajni ukrepi za pospešitev črpanja holdinškega sklada. Na začetku leta 2014 so bili projekti dokončani in začetne prošnje so se občutno povečale. Pravne spremembe vključujejo subvencije za kritje stroškov ogrevanja, ki se zmanjšajo, če rezidenti zavrnejo obnovo, in tako odpravljajo negativne spodbude za obnovo.

- (15) V okviru evropskega semestra je Komisija izvedla obsežno analizo litovske ekonomske politike. Ocenila je nacionalni program reform in konvergenčni program. Glede na to, da je treba okrepiti splošno gospodarsko upravljanje Unije z vključitvijo EU v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri tem ni upoštevala le pomena za vzdržno fiskalno in socialno-ekonomsko politiko v Litvi, ampak tudi spoštovanje pravil in smernic EU. Njena priporočila v okviru evropskega semestra so izražena v priporočilih iz točk 1 do 6 v nadaljevanju.
- (16) Svet je ob upoštevanju te ocene preučil konvergenčni program, njegovo mnenje⁽¹⁾ pa je izraženo zlasti v priporočilu v točki 1 v nadaljevanju –

PRIPOROČA, da Litva v obdobju 2014–2015 ukrepa tako, da:

1. Okrepi proračunske ukrepe za leto 2014 glede na rast odhodkov, ki presega referenčno vrednost, in nastajajočo vrzel v višini 0,3 % BDP, v smislu strukturnega napora na podlagi pomladanske napovedi služb Komisije iz leta 2014, ki kaže na tveganje znatnega odstopanja glede na zahteve preventivnega dela Pakta za stabilnost in rast. Leta 2015 okrepi proračunsko strategijo, da se zagotovi potrebna prilagoditev v višini 0,5 % BDP za doseg srednjeročnega cilja. Nato zagotovi izpolnjevanje srednjeročnega cilja. Dopolni proračunsko strategijo z dodatno okrepitvijo fiskalnega okvira, zlasti z zagotovitvijo zavezujočih zgornjih meja za odhodke pri določanju srednjeročnega proračunskega okvira. Poleg tega preuči davčni sistem in razmisli o povišanju tistih davkov, ki so manj škodljivi za rast, kot so periodični davki na premoženje in okoljski davki, medtem ko si še naprej prizadeva za boljše izpolnjevanje davčnih obveznosti.
2. Sprejme in izvaja zakonodajo za obsežno reformo pokojninskega sistema. Zlasti uskladi z zakonom predpisano upokojitveno starost s pričakovano življenjsko dobo, omeji možnosti za zgodnje upokojevanje, določi jasna pravila za usklajevanje pokojnin z inflacijo ter spodbuja uporabo dopolnilnih varčevalnih shem. Podpre pokojninsko reformo z ukrepi, ki spodbujajo zaposljivost starejših delavcev.
3. Ukrepe aktivne politike zaposlovanja bolj ciljno usmeri na nizkokvalificirane delavce in dolgoročno brezposelne. Izboljša kritje in ustreznost nadomestil za brezposelnost ter jih poveže z aktivacijo. Odpravi trajne neskladnosti med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih z izboljšanjem ustreznosti sistema izobraževanja glede na potrebe trga dela, med drugim na podlagi sistemov za napovedovanje prihodnjih potreb po znanju in spretnostih, ter spodbuja vseživljenjsko učenje. Za povečanje zaposljivosti mladih prednostno obravnava ponudbo kakovostnih vajeništev in drugih oblik učenja ob delu ter okrepi partnerstvo z zasebnim sektorjem. Ob posvetovanju s socialnimi partnerji pregleda ustreznost delovne zakonodaje, zlasti v zvezi z okvirom za delovne pogodbe in ureditve delovnega časa.
4. Zagotovi ustrezno kritje za tiste, ki pomoč najbolj potrebujejo, in še naprej krepi povezave med denarno socialno pomočjo in aktivacijskimi ukrepi.
5. Zaključi izvedbo reforme podjetij v državni lasti, kakor je bilo načrtovano, zlasti z dokončanjem ločitve komercialnih in nekomercialnih dejavnosti, nadaljnjo profesionalizacijo izvršnih odborov in pozornim spremljanjem upoštevanja zahtev reforme.

⁽¹⁾ V skladu s členom 9(2) Uredbe (ES) št. 1466/97.

6. Pospeši ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti zgradb s hitrim izvajanjem holdinškega sklada. Še naprej razvija čezmejne povezave s sosednjimi državami članicami na področju električne energije in plina za diverzifikacijo virov energije in spodbujanje konkurence prek izboljšane integracije baltskih energetskih trgov.

V Bruslju, 8. julija 2014

Za Svet

Predsednik

P. C. PADOAN
